

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут економіки
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
СИЛАБУС

Сучасна економіка (ВК 2.2)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ Дубина М.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

«_____» _____ 20__ р.

Розробник: Холявко Н.І., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, доктор економічних наук, професор
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання) _____ (підпис)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Протокол від «_____» _____ 202__ р. № _____

Узгоджено з гарантом освітньої програми: _____ Панченко О.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Тип дисципліни	<i>Вибіркова.</i>
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	3 курс, 6 семестр, спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач	Холявко Наталія Іванівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Профайл викладача	https://fbss.stu.cn.ua/kafedra/zagalna-informacziya/holyavko-nataliya-ivanivna-2/
Контакти викладача	Чернігів, вул. Шевченка, 95, корп.1 каб. 317. E-mail: n.kholiavko@stu.cn.ua

1. Анотація курсу. Вивчення дисципліни «Сучасна економіка» обумовлено необхідністю оволодіння науковими основами аналізу розвитку сучасної економіки, виявлення ключових тенденцій та розуміння внутрішньої сутності соціально-економічних явищ і процесів у розвитку провідних країн світу. Сторінка курсу в Moodle <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=4666>

2. Мета та цілі курсу. *Мета* навчальної дисципліни – вивчення закономірностей функціонування сучасної економіки, аналіз тенденцій та визначення перспективних напрямів її розвитку в умовах глобалізації та діджиталізації.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні загальні (ЗК) та спеціальні (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК1. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

3. Результати навчання. Під час вивчення дисципліни студент має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР20. Виявляти функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

Після вивчення курсу студент повинен:

- розуміти основні концепції економічних теорій, що використовуються у сучасній економічній науці та практиці;
- ознайомлюватися з ключовими показниками економічної діяльності як мікро-, так і макrorівня;
- пізнавати основні сучасні інструменти та методи економічної політики;
- вміти проводити науковий аналіз явищ та процесів, що відбуваються у сучасній економіці України та світі;
- застосовувати економічні теорії та моделі для аналізу сучасної економічної політики.

4. Пререквізити. Вивчення навчальної дисципліни «Сучасна економіка» базується на знаннях, отриманих із навчальних дисциплін: «Політична економія», «Національна економіка», «макроекономічний аналіз», «Мікроекономічна теорія ринків» та ін.

Дисципліна є базовою для вивчення ряду дисциплін циклу професійної підготовки, а також виробничої практики. Може використовуватися під час вивчення дисциплін освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

5. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16
Практичні заняття	14
Самостійна робота	60

Індивідуальне завдання – курсова робота	
Всього кредитів	3 кредити (90 годин)

Форма проведення занять - лекційні, практичні, самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

6. Тематика курсу.

Тематика лекційних занять

Змістовний модуль 1. Модель сучасної економіки

Тема 1. Поняття і структура сучасної економіки.

Драйвери розвитку провідних країн світу. Теорії функціонування національної економіки. Обґрунтування необхідності дослідження поглядів зарубіжних та вітчизняних економістів минулого і сучасності на сутність національної економіки. Загальні принципи формування національних економік. Гіпотези щодо економічної доцільності народонаселення на різних територіях в окремі історичні періоди. Нерівномірний розвиток країн і народів. Внутрішні та зовнішні чинники формування державних утворень. Конкурентна боротьба при формуванні етнічно-національно-державних утворень. Національна ідея. Ринкова спрямованість і її вплив на національні економіки – депопуляція населення, фінансова криза та інше.

Тема 2. Основи теорії конкурентного ринку.

Протиріччя «потреби- ресурси». Механізм поєднання виробничих факторів у процесі виробництва. Поняття економічної моделі. Види економічних моделей. Крива виробничих можливостей економічної системи. Типи і моделі ринкового господарства. Класична модель ринку та її риси. Суб'єкти ринкового господарства та модель їх взаємодії. Класифікація структури ринку. Переваги та негативні сторони ринку. Моделі сучасного ринкового господарства.

Тема 3. Попит та пропозиція: аналіз ринкової рівноваги.

Основи аналізу попиту. Попит і закон попиту. Крива або графік попиту. Нецінові фактори зміни в попиті. Основи аналізу пропозиції. Пропозиція і закон пропозиції. Крива або графік пропозиції. Нецінові фактори зміни в пропозиції. Ринкові криві попиту і пропозиції як основа для визначення рівноважної ціни. Ціна рівноваги або ринкова ціна: причини формування та суть. Надлишки та дефіцити. Зміна ринкової рівноваги під впливом дії нецінових факторів попиту і пропозиції. Сталість ринкової рівноваги. Рента (вигода) споживача і виробника від механізму ринкового ціноутворення.

Змістовний модуль 2. Економічна сутність підприємництва.

Тема 4. Природа та принципи підприємництва.

Сутність понять «бізнес» і «підприємництво», різні теорії підприємництва. Умови, принципи та функції підприємництва. Форми підприємництва та форми підприємств. Індивідуальне та колективне підприємництво. Господарські товариства, державні підприємства, спільні підприємства. Тенденція розвитку підприємництва, його підтримка та регулювання в Україні. Вибір видів і форми підприємницької діяльності, підготовка установчих документів і формування статутного фонду, реєстрація підприємства.

Тема 5. Організаційні основи бізнесу в Україні.

Підприємство як суб'єкт підприємницької діяльності. Основні види підприємств та їх організаційні форми. Об'єднання підприємств: асоціація, корпорація, холдинг, консорціум, концерн. Господарські товариства як суб'єкти підприємництва та їх види. Особливості створення та функціонування акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю, повних товариств, командитних товариств. Здійснення підприємницької діяльності без створення юридичної особи. Особливості діяльності виробничого кооперативу. Місце і роль малого підприємництва в ринковій економіці. Економічна сутність малих підприємств. Переваги та недоліки малого підприємництва. Особливості розвитку малого підприємництва в Україні та за кордоном. Проблеми фінансового забезпечення розвитку малого підприємництва в Україні. Державна підтримка малого бізнесу. Бізнес-інкубатори як форма підтримки малого підприємництва

Тема 6. Механізм створення бізнесу.

Пошук ідеї бізнесу та умови його створення. Створення початкового капіталу у бізнесі та його використання. Легалізація бізнесу. Вибір способу започаткування бізнесу. Традиційні способи: створення нового підприємства, купівля існуючого бізнесу. Нетрадиційні способи: прямий маркетинг, пересувна торгівля, франчайзинг, надомний бізнес, вихід зі складу великої компанії. Етапи започаткування власної справи. Засновницькі документи та їх підготовка. Статут підприємництва та засновницький договір. Формування статутного фонду. Порядок відкриття рахунка суб'єкта підприємницької діяльності в установі банку. Бізнес-план та його роль у заснуванні власної справи. Стадії розробки бізнес-плану. Структура та технологія розробки бізнес-плану. Порядок державної реєстрації суб'єктів підприємництва.

Тематика практичних занять

- Тема 1. Поняття і структура сучасної економіки.
- Тема 2. Основи теорії конкурентного ринку.
- Тема 3. Попит та пропозиція: аналіз ринкової рівноваги.
- Тема 4. Природа та принципи підприємництва.
- Тема 5. Організаційні основи бізнесу в Україні.
- Тема 6. Механізм створення бізнесу.

Тематика самостійної роботи

- Тема 1 Трансформація поведінки споживачів фінансових послуг в умовах цифровізації економіки
- Тема 2 Бізнес-планування в підприємстві
- Тема 3 Розробка стратегії розвитку підприємства
- Тема 4 Страхування та управління ризиками в бізнесі
- Тема 5 Маркетинг у підприємницькій діяльності
- Тема 6 Менеджмент в підприємницькій діяльності
- Тема 7 Інституціональні чинники розвитку сучасної економіки
- Тема 8 Функціонування інфраструктури сучасної ринку
- Тема 9 Програмування та прогнозування розвитку національної економіки

7. Система оцінювання та вимоги.

Загальна система оцінювання курсу	Оцінка курсу «Сучасна економіка» відбувається за 100-бальною системою та охоплює поточний контроль - до 60 балів, в тому числі: робота на практичних заняттях, тестування, аналітичні завдання - 45 балів; модульні контрольні роботи – 15 балів та підсумковий контроль (диф.залік) – 40 балів. Підсумковий контроль проводиться у вигляді заліку під час залікової сесії за трьома завданнями: теоретичне питання (до 10 балів), тести (до 10 балів) та практичне завдання (до 20 балів). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до оцінки на заліку.
Вимоги до розрахунково-графічної роботи (РГР)	РГР оцінюється за 10-бальною системою. Робота виконується самостійно з дотриманням правил академічної доброчесності і подається в електронній формі у системі дистанційного навчання Moodle.
Практичні (лабораторні) заняття	У ході практичних занять передбачається тематичний аналіз стану мікроекономічних суб'єктів, вирішення аналітичних і тестових завдань, розв'язання проблемних ситуацій.

	Оцінювання роботи студентів відбувається згідно з критеріями, відображеними у матеріалах методичного забезпечення дисципліни.
Умови допуску до підсумкового контролю	Здані модульні контрольні роботи та захищена РГР. Мінімум 20 балів за результатами поточного контролю. У випадку, якщо здобувач вищої освіти протягом семестру не виконав в повному обсязі всі види навчальної роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів, він не допускається до складання заліку під час сесії, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів НУ «Чернігівська політехніка».

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Види робіт та форма контролю		Кількість балів
1	Виконання тестових та практичних аналітичних завдань за темами курсу (9 завдань по 5 балів)	0...45
2	Виконання модульної контрольної роботи №1	0...8
3	Виконання модульної контрольної роботи №2	0...7
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...60
Семестровий контроль (диф.залік)		0...40
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проекту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)	задовільно	
66-74	D (задовільно)		
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

8. Політики курсу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання диф.заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ “Чернігівська політехніка”»](#). Повторне

складання диф.залику з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання заліку всі набрані протягом семестру бали анулюються.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#).

Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проєктах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні практичних завдань, курсової роботи (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Курсова робота обов'язково перевіряється на наявність плагіату і допускається до захисту із коректними текстовими запозиченнями. З умовами перевірки КР на плагіат можна ознайомитися на сайті наукової бібліотеки НУ «Чернігівська політехніка». Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей повинні бути обов'язковими. Без висновку про відсутність плагіату курсова робота до захисту не допускається.

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література.

Основна

1. Національна економіка: навчальний посібник (у рисунках, схемах і таблицях) / О. І. Котикова, О. А. Горобченко, Т. Г. Олійник, І. Г. Крилова, І. О. Мельник, О. А. Купчишина. – Миколаїв : Гліон, 2020. – 196 с.
2. Національна економіка: практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. / КПП ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Корогодова О. О. – Електронні текстові дані. – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 80 с. – Назва з екрана.
3. Національна економіка: опорний конспект лекцій / Укладачі: Зарецька Л. М., Кулініч О.А. – Харків: ХДУХТ, 2021. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12см – Назва з тит. екрана.
4. Політекономія. Навч. посібн.: 2-е вид., випр. та доповн. / Холявко Н.І., Гонта О.І. – Чернігів: ННІ економіки ЧНТУ, 2018. – 230 с.

5. Давимука С. А., Федулова Л. І. Теоретико-методологічний дискурс сучасного регіонального інноваційного розвитку. Регіональна економіка. 2018. №1. С. 5-16.

Допоміжна

6. Gechbaia, B. Main blocks and models of the national innovative system / B. Gechbaia, L. Qoqiauri // Науковий вісник Полісся. – 2019. – № 1 (17). – С. 41-54. Режим доступу: <http://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/18067>

7. Lyulyov, O. V. Features of estimating the determinants of foreign direct investment flows within country investment potential evaluation / O. V. Lyulyov, B. A. Moskalenko // Науковий вісник Полісся. - 2020. № 1 (20). - С. 6-11. Режим доступу: <http://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/19758>

8. Біленко О. В., Горбань С. Ф. Демографічна ситуація в Україні: сучасний стан та основні проблеми. Ефективна економіка. 2022. № 1. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9887>

9. Григорук, А., & Литвин, Л. (2021). Відносини власності в Україні. Економіка та суспільство, (25). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-39>

10. Єрешко, Ю. (2021). Держава в механізмі сталого розвитку. Економіка та суспільство, (25). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-86>

11. Маслов А. О., Жуковська К. Ю. Онтологічні основи, зміст, можливості та загрози цифрової економіки. Ефективна економіка. 2022. № 1. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9897> DOI: 10.32702/2307-2105-2022.1.17

12. Осецький В. Л., Куліш В. А. Цифрова модернізація в умовах циклічності соціально-економічного розвитку. Ефективна економіка. 2022. № 1. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9898>

13. Тарасенко, О., & Перетятко, В. (2021). Детінізація економіки як спосіб збільшення податкових надходжень до бюджету. Економіка та суспільство, (25). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-75>

14. Цапко-Піддубна, О. (2021). Оцінювання статистичного показника ВВП як міри соціального добробуту та результативності економік. Економіка та суспільство, (25). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-73>

15. Шейко, І., & Стороженко, О. (2021). Можливості та ризики економічного розвитку в постпандемічний період для України та східноєвропейських країн. Економіка та суспільство, (25). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-83>

Інформаційні ресурси

1. Система дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». Курс: Сучасна економіка. Режим доступу : <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=4666>
2. Офіційний сайт бібліотеки ім. В. Вернадського. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Наукової бібліотеки НУ «Чернігівська політехніка». – Режим доступу: <http://library2.stu.cn.ua/>
4. Офіційна Інтернет-сторінка Верховної Ради України – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
5. Офіційна Інтернет-сторінка Кабінету міністрів України – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
6. Офіційна Інтернет-сторінка Міністерства економіки України – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
7. Офіційна Інтернет-сторінка Міністерства фінансів України – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
8. Офіційна Інтернет-сторінка Національного банку України – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
9. Офіційна Інтернет-сторінка Державної служби статистики України – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Офіційна Інтернет-сторінка Програми розвитку ООН – Режим доступу: <http://www.undp.org>

11. Офіційна Інтернет-сторінка Міжнародного валютного фонду – Режим доступу: <http://www.imf.org>
12. Офіційна Інтернет-сторінка Світової організації торгівлі – Режим доступу: <http://www.wto.org>
13. Офіційна Інтернет-сторінка Світового економічного форуму – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/>
14. Human Development Reports – Режим доступу: <http://hdr.undp.org/>
15. Economist – Режим доступу: <https://www.eiu.com/>

